

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

DE S. MERCVRIO MARTYRE.

odoratus Dominus placabile eorum sacrificium, gratia suae nobis indulgeat benefici-
cium: Qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Translationem hanc quidam factam annotarunt, Anno salutis octingen-
tesimo octogesimo primo, aut circiter, cum Nortmannorum Reges Godefri-
dus & Sigefridus Traiectum, Leodium, Tungros, Coloniam Agrippinam,
Bonnam, Aquisgranum & palatium, Monasterium quoque S. Trudonis, Sta-
bulense, Malmundariense, Prumiense, multaque alia loca inflammarunt. Vi-
de praeter alios Chronicon Sigeberti Anno Domini 882.

DE S. CHRYSOGONO videat Lector infra Historiam S. Ana-
stasiae, die 25. Decembris, in principio.

ITEM DE CRESCENTIANO martyre, videat historiam
S. Marcelli Papae, 16. Ianuarij circa medium, habe-
tur Tomo primo.

CERTAMEN SANCTI MARTYRIS MER-
CVRI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE,
vt habetur quinto tomo Alosij.

IMPERANTE illo tempore Decio & Valeriano in ma-
gna vrbe Roma ij cōmuni decreto statuerunt, vt omnes
sacrificarent & dijs libarent. Conuocato ergo toto Sen-
natu, ei exposuerunt, quae communi consensu à se decre-
ta fuerant: & cum eos inuenissent suae assentiri sententiae,
magna affecti sunt laetitia. Statim ergo literis imperato-
rij cum subscriptione Senatūs, iusserunt ea exponi, quae
communiter eis visa fuerant, & proponi in Capitolio,
quarum hoc est exemplum:

Nouēbr. 24.
vel 25. vt ha-
bet historia,
nisi mendū
est librarij.
Cap. 4.

Imperatores triumphatores, victores, Augusti, pij, De-
ciani & Valeriani simul cum Senatu haec communi con-
silio: Cum deorum beneficia & munera didicerimus, & simul etiam fruamur victo-
ria, quae nobis ab ipsis data est aduersus Romanos, pararent Imperatores suum
exercitum, vt acie cum eis confingerent, iubētes numeris militum, qui erant in omni-
bus ciuitatibus, vt venirent in auxilium. Ex ijs autem, qui ab vnaquaque ciuitate &
regione veniebant ad hunc belli apparatus, venit etiam legio eorum, qui diceban-
tur Martenses, qui sunt sub prima Armenia, sub tribuno nomine Saturnino. Egredi-
ente autem ad bellum Decio, debebat Romae Valerianus. Commisso verò inter Ro-
manos & barbaros praelio, durauit conflictus longo tempore. Permanentibus au-
tem ijs in illa congressione, apparuit visio cuidam ex legione Martensium, qui sunt
sub prima Armenia, nomine Mercurio: apparuit, inquam, vir quidam ingentis ma-
gnitudinis, indutus albis vestibus, in dextera manu tenens rhompheam, & ei dicens:

Impia de-
creta Impe-
ratorū De-
cij & Vale-
rianū.

Cap. 2.

Legio Mar-
tensium.

Visio offer-
tae Mercurio.

Fff Nè

RIUS

DE
BER
VIII
S

Nè timeas, nec formides: Sum enim missus, vt tibi opem feram, & te reddam victorem. Accipe ergò hanc rompheam, & irruè in barbaros: & cum viceris, nè obliuiscaris Domini Dei tui. Ille autem, vt qui à se discessisset, existimabat esse vnum ex principibus Imperatoris. Quam cum accepisset, & se in citasset, impetum fecit in barbaros: iisque fractis, eorum Regem occidit, & multos alios, ad eò vt defessum esset ei brachium, & ex sanguine eius manui adhæreret rhomphea. Sicque fusi & fugati sunt barbari à Romanis.

Cap. 3.

Mercurius
causis hosti-
bus sic dux
exercitus.

Tunc Decius cum rescuisset singulare eius certamen, eum accersitum donauit dignitate ductoris exercitus, constituens vt præesset castris: & arbitratus Decius se deorum providentia à bello fuisse superiore, valdè latrabatur: & cum militibus multum erogasset pecuniæ, vnumquenque misit in locum suum: ipse autem ingrediens vnamquamque ciuitatem, magna faciebat conuiuia, Romam proficiscens. Vna autem nocte cum dormiret dux exercitus, ad eum accedit Angelus in prima, in qua apparuerat, figura: & puncto eius latere, eum excitauit. Ille verò cum eum vidisset,

Iterum An-
gelus ei ap-
paret.

timore affectus, mansit murus. Dicit ei Angelus: Memento quid tibi dixi: timore in conspectu prælij: vide nè obliuiscaris Domini Dei tui. Oportet enim te proprio certare legitime, & coronam victoriæ accipere in glorioso regno cum sanctis omnibus. Hæc cum dixisset, euauit Angelus. Ille autem cum ad se rediisset, & esse recordatus, Deo egit gratias. Sciebat enim à maioribus fidem Christianorum. Nam pater eius Gordianus, cum esset primicerius eius legionis, sæpè dicebat: Beatus est qui Regi cælesti militat, ei enim donat regnum cælorum. Ille enim Rex verbo omnia est fabricatus: & ille est, qui est viuos & mortuos iudicaturus, & vnicuique redditurus secundum sua opera. Cum ad se ergò rediisset, & patris verborum meminisset, & considerasset visionem, quæ sibi apparuerat, compunctus à sancto spiritu, cepit cum lachrymis confiteri & dicere: Hei mihi peccatori, quòd cum essem ramus germinantis arboris, exarui non habens radicem Dei cognitionis.

Rom. 2.

Conuersio
eius.

Cap. 4.

Dum ipse autem hæc diceret, missus est ab Imperatore silentarius cum plurimis alijs, vt eum vocarent ad Imperatorem. Cum is verò se excusasset, Imperator distulit concilium. Die autem sequenti eum rursus accersit Imperator, vt veniret cum eo, quo par est, honore. Cum is autem accessisset, dimisso iam concilio, dicit ei Imperator: Eamus simul in templum Dianæ, & offeramus ei sacrificium. Sanctus verò se reprimens, iuit in suum Prætorium. Quidam autem ex proceribus eum acculat apud Imperatorem, dicens: Pie triumphator & victor, à dijs probate, vt administres imperium, dignare placidè me audire. Qui à vestra imperatoria est honoratus dextera, & cui gloria fuit tributa à vestro imperio, quod res Romanorum placidè & tranquillè administras, is non fuit nobiscum in templo magnæ Dianæ, sacrificium oblaturus pro vestra potentia. Dixit Imperator: Quis hic est? Dixit Catulus consularis: Mercurius, quem magni fecistis & ornastis diuersis dignitatibus. Is alios quoque euerit, nè deos colant: exitum autem vobis ostendet eius ad vos responsio. Dixit Decius:

Decius ei
nò credit.

Aliqua fortasè in eum motus inuidia, hæc in eum locutus es: sed te non audiam nisi eo præsentè vera cognouero. fide autem digniores iudicabo testimonij oculos, quàm aures. Tace ergò, & cum eo nullum verbum loquere: & si calumniandi quidem animo vsus in eum hæc dixeris, non leue dabis supplicium. Sin autem vera apparuerint ea, quæ à te dicta sunt à me honores & dona consequeris, vt qui beneuolus in deos & in nos animum ostenderit. Imperator autem iussit eum venire cum eo, quo par erat, honore.

Cap. 5.

Cum is autem accessisset, dixit ei Decius: Non ego te hac ornaui dignitate, te exercitus ductorem constituens coram omnibus meis principibus, propterea quòd Deo voluntate à te victum fuerit prælij? Quomodo autem meum honorem nihili ducens, accepisti modum quandam malignitatis, & vis meos honores nihili pendere, deos non adorans, sicut iam audiui ab aliquibus? Generosus autè Christi miles, cum conuenienter ei, quod dicit Apostolus, veterem exuisset hominem cum suis actionibus, induit nouum, qui est creatus secundum Deum per baptismum, & confidenter ei dixit: A me tolle hunc tuum honorem. Ego enim non, vt arbitror, ad id veni ex debito, qui barbaros in bello vicerim per Dominum meum Iesum Christum. Sed accipe quæ à te, vt dixisti, mihi data sunt. Nudus enim egressus sum ex utero matris mee: nudus etiam reuertar in illum mundum.

Tob. 1.

Cap. 6.

Cum itaque exuisset lenam, & soluisset zonam, iecit ad pedes Imperatoris, cla-

SUI

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

mans & dicens: Sum Christianus: audite omnes, sum Christianus. Decius autem simul & ira valde percitus, & dicendi libertatem admiratus, eiusque pulchritudine & magnitudine obstupefactus, iussit eum conijci in custodiam, dicens: Hic homo non consideravit nec intellexit honorem. Sed si senserit probrum & ignominiam, puto fore, vt eum ad piam traducam cogitationem. Cum is autem abduceretur in custodiam, lætatur martyr & exultabat, Deum laudans & gloriam ei tribuens. Nocte autem illa Angelus Domini ei apparet, dicens: Confide Mercuri, & nē timeas. Crede in Dominum, quem es confessus. Ipse enim potest te redimere ex omni afflictione. Visione autem Angeli valde fuit confirmatus.

Constantia
S. Mercurij.

Traditur
legatus in
custodiam.
Angelus eū
confirmat.

Cap. 7.

Die verò sequenti cum præfessisset Imperator in tribunali, iussit eum sisti, & dicit ei: Hic honor te decet propter tuum pessimum animum. Dixit martyr: Me decet hic honor. accepisti enim ea, quæ prætereunt: pro ijs autem accipiam, quæ permanent in æternum. Dixit Imperator: Dic mihi genus tuum & patriam. Dixit Mercurius: Si vis scire genus meum & patriam, dicam tibi: Pater meus vocabatur Gordianus, Scythæ genere: militabat verò in legione Martensium. Patria autē mea, ad quam propero, est cælestis Hierusalem, quæ est ciuitas Regis cælestis. Dixit autem Decius: Hoc nē nomine vocatus es à parētibus, an in exercitu appellatus fuisti Mercurius? Dixit martyr: Militiæ à tribuno vocatus sum Mercurius. Dixit Imperator: Cur non facis sicut iustum fuit omnibus hominibus, & deos adoras, priorem tuum honorem recipiens: māius ne mori in tormentis? Dic citò, sciens te esse vocatum propterea. Dixit Mercurius: Ego, vt dixisti, ideò veni, vt te vincerem, & diabolum omnis vitij inuentorem: & coronā victoriæ accipiam ab agonothea Iesu Christo Domino meo. Noli ergò tardare nec differre: sed in me imple, quæ tibi veniunt in mentem. Habeo enim lorica m fidei & clypeum, per quæ vincam omnem inuentionem, quæ aduersus me excogitata & mora fuerit.

Genus & patria sancti Mercurij.

Sancti Martyris in dicendo libertas.

Cap. 8.
Extenditur ad quatuor palos.

Tunc dixit Imperator ira plenus: Quoniam dicis te habere lorica m fidei & clypeum, iubeo te nudum extendi ad quatuor palos, & sublimem tolli à terra. Cum hoc autem factum esset, dicit Imperator: Vbi sunt arma tua bellica? Per Iouem maximum deorum valde fuisti extensus. Sanctus autem Mercurius in cælum adspiciens, dixit: Domine Iesu Christe, fer opem seruo tuo. Rursus iussit Imperator acuto gladio scindi eius corpus, & postea ignem subterni, vt ipse paulatim vreretur. Sanguinis autē multitudine rogos fuit extinctus. Sanctus verò forti & generoso animo ferebat hoc tormentum. Decius autē iussit eum solui, nē citius moreretur, & in quadam obscura domo turò includi. Eum itaque portantes, proiecerunt in domunculam, quæ paruum habebat respirationem, existimantes fore vt paulopòst moreretur. Illa autem nocte ei apparet angelus Domini, dicens: Pax tibi, generose athleta: & cum reddidit sanum, curas vulnera eius corporis, adeò vt surgeret, & gloriam redderet Deo, qui ei apparuerat.

Corpus eius gladio scinditur.

Angelus eū sanat.

Cap. 9.

Rursus ergò Decius iussit eum sisti: & cum eum vidisset, dixit: Qui mortuus fuit à nobis ablatu, quomodo nunc per se ambulat? fortè nec vibicem quidem habet in suo corpore. Iussit autem satellitibus, vt viderent. Illi verò ei dicunt: Per diuinissimam tuam pietatem, corpus habet adeò delicatum, & omni macula vacuum, perinde ac si ne fuisset quidem tactum. Dixit Decius: Est omninò dicturus, Christus meus me curauit. Neminem introduxistis, qui eum curaret in custodia? Illi autem ei dixerunt: Per vestram potentiam, quæ regit vniuersum orbem terræ, nemo eum ne adspexit quidem. putabamus enim eum esse moriturum. Quomodo autem sanus & valens nunc assistat, nescimus. Dixit Imperator: Videte artem magicam Christianorum. Qui heri quidem putabatur esse mortuus, hodiè adstat sanus. Iratus itaque dixit ei: Quis te curauit? dic eum veritate. Nam sine præstigijs & arte magica non puto te fuisse curatum. Dixit sanctus Mercurius: Sicut priùs dixisti nolens, Dominus noster Iesus Christus, verus medicus animarum & corporum, ipse me curauit. Veneficos autem, & incantatores, & sortibus diuinantes simul cum ijs, qui adorant simulacra, abdicat, eosque vinculis ligatos, tradit igni gehennæ, propterea quòd non agnouerunt verum Deum, qui fecit ipsos. Dixit Imperator: Corpus tuum rursus consumam supplicijs. Videamus autem, an te curet Christus tuus, quem confiteris. Dixit Mercurius: Credo in Dominum meum Iesum Christum, quòd quæcunque mihi intuleris supplicia, non potes me iniuria afficere. Ipse enim dixit: Nolite timere eos, qui corpus occidunt: animam autem non possunt occidere: sed eum timete potius, qui

Impius Imperator adscribit eius curationē magicæ arti.

Matt. 10.

R I U S
V III
5

potest animam & corpus perdere in gehenna : qui post mortem me rursus suscitabit in terribili die iusti iudicij.

Cap. 10. Alia rursus ei tormēta adhibentur.

Cum autem torqueretur & videretur generosus Martyr, pro nidore suavis quidam odor aromatum manabat ex eius corpore. Cum is verò fuisset cruciatus, & ne ingemisset quidem, dixit Decius : Vbi est tuus medicus ? Nunc veniat, & te curet. Dixit enim, quod etiam post mortē potest te suscitare. Dixit sanctus Mercurius : Fac, quod velis. Habes potestatem corporis mei, animæ autem Deus. Nam etsi corpus meum interierit, permanet anima mea, in quam non cadit interitus. Rursus iubet Imperator eum suspendi præcipitem, & eius collo alligari grauisimum lapidem : vt à lapide sic focus, citò moreretur. In gratia autem Domini confirmatus martyr, longo tempore mansit in tormento. Cum vidisset verò Decius eum forti & magno animo resistere tormentis, & nihil graue eum tangere, iussit quidem lapidem deuolui ab eius collo. Affertur autem flagellum æri alligatum, & eum tandiū flagellari, doncè eius sanguis illum implet. Ille autem planè adamas, perstitit se fortiter gerens, & dicens : Ago tibi gratias Domine, quod me pro tuo nomine dignatus sis flagris cædi.

Immane supplicium fert generosè.

Item alias pœnas.

Cap. 11.

Cum autem cognouisset Imperator eum esse planè immobilem, & persuadere non posse, vt à sua dimoueretur sententia, conuocato concilio, (properabat enim in Romam) tulit in eum sententiam, dicens : Mercurium, qui deos nihilifecit, & verum deum deo mandatum nostræ mansuetudinis nihili putauit, iubet pia nostra potentia deici in regionem Cappadocum, & ei caput amputari ad exemplum multorum. Nam quicumque resistit Imperatori, post multa tormenta subijcietur gladij supplicio. Cum itaque eum accepissent ijs, quibus fuerat mandatum, duxerunt animal, & portantes eum, imposuerunt vinculum vtrinque validè. erat enim corpus martyris admodum dissolutum. Et venientes in diuersorium, eum sensim deponentes, faciebant quiete re. Sicque cum paucis diebus longum iter confecissent, venerunt Cæsaream. Ad eum autem accedens Dominus, dixit : Mercuri, ad es dum & quiesce. Cursum consummasti, si dem seruasti, accipe coronam tuæ decertationis. Constitutum enim est, vt tu hic consummeris. Martyr autē Seruatoris visione corroboratus, dicit ijs, qui erant cum ipso : Facite quod vobis fuit imperatum, nihil cunctantes. Dominus autem, qui vocat omnes ad poenitentiam, vos quoque sua gratia dignabitur. Nam cum sit diues, affatim donat bona sua ijs, qui accedunt. Hæc cum dixisset, caput fuit ei amputatum, consummatusque fuit in confessione Seruatoris nostri Dei.

Christus ei apparet.

Capite punitur.

Cap. 12. Insigne miraculum.

Factum est autem, quod præter opinionem est, Dei miraculum mensis Nouembrii vicelesimo quinto : Post eius consummationem factum est corpus martyris album sicut nix, emittens suauem odorem vnguentorum & suffituum : & propter hoc signum multi facti sunt Christiani. Deposuerunt autem sanctum in loco insigni, vbi sunt multæ curationes ad gloriam Dei patris, & Domini nostri Iesu Christi, simul cum sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

SU

VITA SANCTI PORTIANI ABBATIS AVTHORE GREGORIO TVRONENSI De vita Patrum, Cap. 5.

24. Noueb.

Psal. 112.

1. Reg. 4.

Luc. 1. Matt. 20.

VITA omnipotens Deus suo dicatis nomine indulget multamque eisdem pro fideli seruitio benignitatis operam compensat, magna quidem se pollicens redditurum in cælo, sed que accepturi sunt, plerunque declarans in seculo. Nam sapiens de seruis liberos, de liberis efficit gloriosos, iuxta illud Psalmographi dictum : Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem, vt collocet eum cum principibus populi sui. De hoc & Anna Helcanæ ait : Repleti prius, pro pane se locauerunt, & famelici saturati sunt. Ex hoc & ipsa Redemptoris nostri genitrix Virgo Maria dicebat : Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Sic & Dominus in Euangelio ait : Erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Illicit ergo amore suo diuina misericordia inopem, vt de paruis magnos statuat, ac de infimis vniuersi sui faciat cohæredes. Præfecit enim de hac mundana ege-

state in celo, quod scendere non potuit terrenum Imperium, ut accedat illuc rusticus, quod accedere non meruit purpuratus. Sic nunc dicendum de beato Portiano Abbate, quem non modo de onere mundani seruitij eruit, verum etiam magnis virtutibus sublimauit, atque post motum & pressuras seculi, in requie aeterna constituit, locauitque eum inter Angelorum choros, de quibus expulsus est dominus ille terrenus.

Beatissimus igitur Portianus ab ineunte aetate Deum querere caeli semper etiam inter terrena seruitia conabatur. Hic enim seruus fertur fuisse cuiusdam barbari. Is eum plerumque ad monasterium confugeret, ut eum domino suo Abbas redderet exculatum, ad extremum fugientem aliquando dominus eum de vestigio sequitur, & Abbatem calumniari coepit, imputans quod ipse eum seduceret, ne sibi suus famulus deseriret. Cumque de consuetudine, ut eum redderet, calumniando Abbatem insisteret, dicit Abbas Portiano: Quid vis, ut faciam? Et ille: Redde, inquit, me excusatum. Cumque excusatus redditus fuisset, & dominus eius reducere eum domum vellet, ita caecatus est, ut nihil penitus posset cognoscere. Cernens autem se grauibus doloribus affici, Abbatem vocat, dicens: Supplica, quaeso, pro me Dominum, & accipe hunc seruum ad eius cultum: forsitan promerebor recipere lumen amissum. Tunc Abbas vocato beato ait: Impone, quaeso, manus tuas super oculos eius. Cumque ille resutaret, tandem Abbatris deuictus precibus, super oculos domini sui signum beatae Crucis imposuit: statimque disupta caligine, & sedato dolore, pristinae redditus est sanitati.

S. Portiani conditio.

At verò exin beatus Portianus clericus factus, tanto virtutis cumulo est praelatus, ut decedente Abbate, ipse succederet. Qui fertur aestiuo tempore, cum ardor solis vi caloris sui cuncta consumeret, & etiam corpora, quae robustiora potu ciboque erant, zstu defatigaret, in ieiunijs post perditum omnem ab ore humorem, salem aestuans ruminasse. Ex quo iterum assumpto liquore, arentes gingiuas parumper reficere querens, quamquam palatum aridum humectaret, tamen maius tormentum addita corpori siti praestabat. Sal enim, ut nulli occultitur, magis ardorem sitis concitat, quam extinguat. Sed hic, tribuente Domino, arcebat ab eo.

Signo Crucis illuminat caecum heru suum.

Siti se cruciat.

His diebus Theodoricus ingressus Aruernum terminum, omnia exterminabat, cuncta denastabat. Cumque in Arconensis vici pratis castrametasset, antedictus senex ad occursum eius properat, quasi pro populo rogaturus. Ingressusque castra manet, Rege adhuc in tentorijs dormiente, Siginaldi papilionem, qui tunc primus cum eo habebatur, aggressus est: & dum de hac captiuitate conqueritur, Siginaldus, ut ablatis aqua manibus merum dignaretur accipere deprecatur, dicens: Magnum mihi hodie gaudium comodumque diuina pietas praestat, si intra tentorij mei septa, facta oratione, potum dignaris accipere. Audiērat enim famam sanctitatis eius: idcirco & honorem ei pro Dei reuerentia impendebat. Qui se diuersis modis excusans, asserbat hoc non posse fieri, quia nec hora debita esset, nec Regi dignum praebuisset occursum, & quod his omnibus potius erat, necdum ipse Domino psalmodi decantationem debita exoluisset. Sed his sepositis, vi eum compulit, allatumque vasculum, quo potio tenebatur, rogat ut sanctus, imposita prius manu, sanctificaret. Qui eleuata dextera cum signum Crucis imposuisset, vasculum scinditur medium, ac vinum, quod intra tenebatur, cum immenso serpente terrae diffunditur. Quod cernentes qui aderant, metu exterriti, ad pedes beati viri decidunt, lambunt vestigia, osculantur & plantas: mirantur omnes virtutem senis, mirantur & se ab iniqui anguis viru diuinitus fuisse saluatos. Ad istud miraculum concurrunt omnes exercitus, vallat multitudo omnis beatum virum, cupiens eius fimbrias manu tangere, si osculo honorare non poterat. Et Rex exilit de stratu suo, occurritque, ad beati confessoris aduentum, illoque tacente, cunctos, quos repetebat, captiuos absoluit, & reliquos deinceps, ut voluit, sic tractauit. Duplex ibi beneficium, Domino cooperante, largitum est: nam & illos a morte eruit, & hos a iugo captiuitatis exemit.

Theodoricus Rex deuastat omnes terminos Aruernacales.

Nota rem memorabilem.

Nec pretereire volui, quod eum diabolus diuersis machinis conatus illudere, cum videret se nihil ei posse nocere, visibilibus eum praelijs est aggressus. Nam nocte quadam dum se sopori dedisset, subito expergescens, vidit cellulam suam quasi incendio concremare, exurgensque, perterritus ostium petijt. Quod cum reserare nequireret, in oratione prosternitur, signum salutare coram se, & circum se faciens, ac protinus phantasia flammaram, quae apparuerat, euanuit, cognouitque hoc diaboli fuisse fallaciam. Id statim reuelatum est beato Prothasio, qui tunc apud Candidobrense monasterio

Diabolus ei molestias exhibet.

Vi S. Crucis enervat illu vir Dei.

RIUS

der
ber
VIII
S

nasterium habebatur reclusus. Qui cum summa festinatione monachum ex cellula sua ad fratrem dirigens, hortatus est, dicens: Oportet te, dilectissime frater, insidijs diaboli resistere viriliter, & nihil de eius dolositate pauescere: sed omnia, quę intulerit, oratione assidua, ac signo Crucis econtrā apposito euincere, quia talibus semper tentationibus seruos Dei nititur expugnare.

Migrat ad Dominum. Senuit autem vir beatus, & impleto boni operis cursu, migravit ad Dominum. Cuius nunc tumulus sapius diuinis glorificatur virtutibus. Hęc tantum de sancto viro cognouimus, non dijudicantes alios, qui maiora de eo cognouerunt, si voluerint aliqua in eius laudem conscribere.

DE SANCTO ROMANO BURDEGALENSIS
PRESBYTERO, EX DIVI GREGORII TYRONENSIS
Archiepiscopi De gloria Confessorum Cap. 46.

24. Nouēb.

Eccē sancti
inuocatio,
& ad inuocatio-
nem xliij exhibi-
tio.

RABETVR in hoc territorio & sanctus Romanus Presbyter, quem, ut scripta vite eius edocēt, Martinus non longe sepultura locauit. Est autem sepulcrum eius contiguum Blauensi castello, super litus amnis Garonnę, in quo de pius naufragio perituri, virtute eius saluati sunt, proclamantes inter fluctus torrentis vndosi: Misereri nostri, sancte Romane Confessor Dei. Mox enim, sedata tempestate, optato litore positi sunt. Nec enim fas est, vllum perire naufragio, qui eius basilicā amnis de medio conuoluari meruerit. Quod & nos in grandi necessitate experti sumus. Nam cū imber creberrimus per multos defluens dies, amnem Garonnam extra litora eiecisset, atque impellente vento validis fluctibus exundaret, eleuarenturque fluctuum montes validi, qui non paruum intuentibus ingererent metum, exoratus beatus Confessor obtinuit, sicut credimus, virtutis suę suffragio, ut compressis fragoribus, planum præberet flumen alueum. Et sic ingressi nauem, ad ripam alteram sine periculo sumus deuecti.

INVENTIO ET TRANSLATIO CLARISSIMI
MARTYRIS S. GEREONIS, A RVDOLPHO
Abbate sancti Trudonis conscripta anno Domini 1121. aut circiter.

Nouēbr. 24.

RVDOLPHVS gratia Dei id, quod est, omnibus sanctorum martyrum pię amplectentibus memoriam, sanctorum martyrum consortium. Anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo vicesimo primo, turbata iam antē per aliquot annos Ecclesia & regno sub Imperatore Henrico, cuius pater Henricus Leodij obiit: multi Episcoporum & Abbatum, & de omni ordine & gradu clerici & monachi expulsi à suis sedibus, hęc illacque ferrebantur, propter communionem Imperatoris, quam vitabant: quia excommunicauerat eum dominus Papa Calixtus II. secutus in eum sententias prædecessorū suorum Gelatij atque Paschalis. Hac tempestate, eademque de causa, eoque maxime, quia Friderici Leodiensium Episcopi electioni & consecrationi faueram, expulsus sum & ego de cœnobio beati Trudonis * Idus Aprilis, quarta feria Dominicę resurrectionis cū in eo indignus præsedissem duodecim iam annos, & duos menses, & ut putato, dies quatuordecim. Susceptusque sum eodem anno misericorditer à domino Archiepiscopo Colonienfi Friderico, eiusdemque Ecclesię studio, & fratrum electione positus sum Abbas in cœnobio beati Pantaleonis extra muros ciuitatis octauo Idus Septembris, cū iam vacasset à quarto Calendas Ianuarij.

* Videtur
desse nu-
merus, aut
certē ludi-
bus legen-
dam.

Nec

Nec multò post subsequētibus diebus, petente quodam Dei seruo & prædicatore magno Nortberto vnum de corporibus martyrum Theborum, qui iacent in monasterio sancti Gereonis: apertum est vnus eorum sepulcrum in eodem monasterio, iuxta medium pilarum ad meridianam plagam, præsentibus tota nocte ad vigiliis & ad fodiendum religiosi clericis, & monachis, atque Abbatibus, cum omni obsequio & reuerentia atque deuotione. Inter quos & ego peccator mandatus adfui. Eleuato ergò superiori lapide de sarcophago, post octingentos & aliquot plures annos martyrij Theborum, inuentū est in eo corpus magnū, per scapulas amplum, per pectus & brachia torosum, indutum chlamyde militari coloris purpurei: quæ ampla vtrinquè vestis appendebat vsque subter genua eius quasi tribus digitis, genus pallæ non ignobilis. Super eam aliam habebat vestem breuiorem, ignotam quidem nobis nomine, sed cognitam filo serico, & colore nobilioris purpuræ. Subtus ad carnem nihilominus vestis serica, albi maximè coloris, sed tamen subrubea. Corpus totum intactum adhuc videbatur à mento, quod tantum de capite supererat, vsq; ad pedes, indissoluta adhuc superficie vestium, caligarum atque calciorum. Nam vt conijcere verius potuimus, sic casu pertransierat inter caput & mentum persecutoris gladius. Pars tantum illa, vbi ventris mollities fuerat, aliquantulum, modè est tamen subsederat: quam vestis subsicura, indissoluta permanerat. Tali suppressione, pectus & ossa femorum videbantur magis turgere. Supra pectus illius, signum Dominicæ Crucis inuentum est de aurifrigio factum, sicut considerari potuit, submicantibus adhuc in eo auri metalli scintillulis. Aurifrigij longitudo penè vnus pedis extiterat, latitudo vix vnus digiti.

Monasterij S. Gereonis, hodie collegium Canonicorum.

Nota de inuentio corporis.

Nota hoc de signo Crucis Dominicæ contra impios hostes illius.

A genu eius vsque ad pedes, tibiæ ex directo & integro decenter compositæ, habentes adhuc caligas integras de palla, rotundis floribus ad modum oculorum caudæ pannonis circunquaque distinctis. In ipsis subtalaribus iuncti sicut prima die, & à talo sursum erecti pedes adhuc continebantur: & quantum ad superficiem vestis, nihil de toto corpore videri poterat, quod adhuc corruptum siue commotum vnquam fuisset. Sub vestibus tamen, sicut postea exitus probauit, ipsa caro iam prorsus in cinerem resoluta fuerat cum ossibus, exceptis paucis de maioribus: sed fauillæ superextantis incommota integritas, carnis quoque integritatè oculis admirantium figurabat. O quam gloriosum erat, videre magnanimi militis Christi venustam formam, magnificèque vestitam, & quasi viuientis adhuc viribus plenam: cuius caput si sub simili corporis incorruptione adesset, dormire eum potius, quam mortuum, crederes. Ad caput eius cæspes erat gramineus locatus, à capite vsque ad cingulum, ab vtraque parte laterum, inter corpus eius & sarcophagum. Qui cæspes, immò qui cæspites (nam plures fuerant) sanguinei toti adhuc erant, sicut perfracti in terra fuerat fluente sanguine martyris, quandò percussus in terram cecidit.

Sed & in aliorum trium martyrum sarcophagis, hac occasione apertis, eadem magnalia Dei vidimus. Pili herbarum in ipsis cæspitibus adhuc rigeabant, sicci tamen, sed concreto sanguine integri & rubei tenebantur. Testes mihi sunt ipsi martyres, quia propria, sed indigna, manu tenui, oculis proprijs adspexi, & alijs videre porrexi, ipsi quoque domino Episcopo assidenti, multumq; præ gaudio & deuotione lachrymantii. O quantum studium, quantum Christi amor, quanta deuotio fidelium tunc temporis Christianorum, qui in tanta persecutione nec ipsos sanguineos cæspites tollere neglexerunt. Quid moror? Ista nocturnis horis acta sunt, sub magna quidem religiosorum virorum & fletu & cantu. Manè factò, cum res tam gloriosa & desiderabilis audita fuisset à ciuibus, & ostensa pluribus illorum, (nam apertum tantum sarcophagum palla tantum tegebatur) tota ciuitas statim infremuit, clamantes se malle mori, quam tanto thesauro, tanto patrono priuari. Erant etiam inter eos, qui corpus inuentum, ipsum esse sanctum Gereonem dicebant, propter habitus venustatem & corporis formositatem. Vnde maior & maior fiebat tumultus in populo, contradicebaturque ab omnibus domino Nortberto. Vix tandem sedatus est tumultus, Præposito sanctæ Mariæ Theodorico de Gradibus pulpitem ascendente, & populum mitigante, & quòd rei huius consilium esset differendum, promittente, vsque ad præsentiam domini Archiepiscopi. Tunc nihilominus ad satisfaciendum populo, decretum est à maioribus, vt sepulcrum lapide superposito clauderetur, considerata prius diligenter integritate corporis à fidelibus, nè quid furto de eo tolleretur. Acta

Vide res admirandas.

Obserua lechor pisco. rii Christianoru deuotionem.

Sarcophagum dicit neutro genere.

RIUS

ber
VIII
S

sunt hæc tertio Idus Octobris, anno supradicto Dominica in carnationis. Inter eam die & nocte usque octavam Calendas Decembris cum magna deuotione & multo lumine sepulcrum castro diebatur, die circumsedentibus cum psalmodia electis ad hoc eiusdem ecclesie aliquibus clericis, nocte vigilantibus nihilominus cum psalmodia quibusdam alijs, interdumque iuuantibus eos fratribus de sanctis Apostolis.

Igitur post aliquot ita inter lapsos dies, octauo, vt diximus, Calendas Decembris vocatus adfuit dominus Archiepiscopus, Abbates, Præpositi & omnes congregationes ciuitatis: populus verò innumerabilis. Magna reuerentia, magnisque laudibus secundo apertum est sepulcrum, & integrum representatum corpus sanctum: tu men ex magni lapidis concussionem caro, quæ sub vestibus in fauillam versa fuerat, per plurima loca subsederat, sicut etiam in talibus solet contingere, infuso postea temporibus occultis corporibus nouo aere. Ponuntur duo Abbates, induti vestibus albis & stolis, vnus ad caput, alius ad pedes. Quorum vnus ego peccator, ad caput eius sedi, quauis, vt superius dixi, de capite nihil præter mentem haberetur, sicut percussoris illud absentauerat gladius. Applicuerunt se etiam alij duo presbyteri clerici sancto leuando corpori, nihilominus induti vestibus albis & stolis. Qui sanctæ manus pie apponentes, primum vestes collegerunt, non integras, quia vetustas non patiebatur: sed per grandes & minores partes, sicut poterant diligentius. Circa sepulcrum verò, & supra totum pectus, & usque ad ipsum cingulum, multus inueniebatur sanguis superglobatus, sicut abscisso capite, ex collo & venarum meatibus sparsim potuit emanare.

Multus sanguis inuenitur in martyris corpore.

Collectæ igitur sunt diligenter omnes eius vestes, sed ista diligentius, crasso sanguine, sed sicco, graues, & per se in scrinio vno, decenter ad hoc parato, positæ reuenter. Cum quibus & balteus eius militaris de nigro corio, inuentus & repositus est, penè vnus vnus longitudo, adhuc integris habens partes. A sinistro latere, iuxta latus eius & balteum, inuentus est nodus ferreus ad modum oui, rubigine prope consumptus: quem capulum gladij eius fuisse credimus: sed de gladio frustum nullum inuenimus. Diligentius tamen postea quidam attendentes, in ipsis partibus reliquiarum, quas inde exorauerant, particulas ferri mihi protestati sunt se inuenisse. Subalares, magnis partibus integris, eodem scrinio reconditi sunt. Calige prorsus in cinerè resolutæ. At vbi susceptis vestibus, ad carnem & ossa colligenda ventus est, vix de ipsis ossibus, & hoc de magnis, aliquid solidum apparuit, quod prorsus in cinerem, aut in paruas particulas vetustas redegit.

Res admiratione digna.

Mira res, & valde gloriosa. Testor ipsos sanctos martyres, testor & ipsam sanctam multitudinem religiosorum virorum, qui diutius hoc viderunt: Torus cinis carnis & ossium, quasi calx nouiter fusa, cædebat per totum sarcophagum. O quoties ibi cantatum cum multis lachrymis fuit, Et in sanguine agni lauerunt stolas suas. O quoties ibi repetitum, Lauerunt stolas suas, & candidas eas fecerunt in sanguine agni. Tandem collectus est cinis, & cæspes simul sanguineus, & ipse in puluere, sed terre atque sub rubri corolis, propter sanguinem resolutus: susceptusque, in munda palla & preciosa, in alio scrinio maiore recoditus est. Tunc eleuatis vtrisque scrinijs, multa oblata sunt ad fabricandū feretrum sancto martyri. Dominus Archiepiscopus obtulit scutellam argenteam: deinde singuli quique, prout deuotionem habebant. Acta est etiam processio magna die illa circa claustrum & circa monasterium, pulsantibus signis, & cantantibus clericis & monachis, laicisque; Teutonicè in concrepationibus suis. Qua processione finita, & sanctis reliquijs in oculis suis super altare in medio monasterij collocatis, Missa de eiusdem sanctæ legionis martyribus incepta est, & iubente domino Archiepiscopo, à me peccatore cantata. Ante Canonem verò, finito Euangelio, dominus Archiepiscopus sermonem fecit ad populum de ijs, quæ tunc præ oculis habebantur & manibus, & quæ ad salutem animarum pertinebant, de sanctis Thebanis martyribus. Finitaque Missa, dimissus est populus cum lætitia magna.

Studio domini Hermannii Præpositi corporis S. Gereonis translatum est.

Ex huius sancti martyris reliquijs, cura & deuotio fratris nostri Ecberti postea partes aliquas nostro interuentu impetrauit à Præposito eiusdem monasterij Hermannio, cuius studio & deuotione reuelatum corpus translatum fuit. Reliquiæ autem hæc sunt: De veste illa subtiliori, quam ad carnem suam habuit indutam. De balteo eius militari, qui circa lumbos eius inuentus est, nigri corij. De ferro, vt videbatur eius gladij, confuso cum sanguine, & cineribus vestium, & corporis illius: vbi quasi in media vagina ferrum adhuc patenter subluere videtur. De sanguine eius concreto cum

SU

cum puluere carnis & ossium eius. Cum adhuc per se iaceret, similimus erat calcis nouæ, aut farinæ candidæ. Postquam verò collectæ sunt partes vestium, quæ integrè colligi poterunt, & ossa, quæ penitus resoluta non fuerunt, cetera omnia in vno puluere collecta sunt: hoc est, puluis sanguinei cæspitis, puluis ossium, puluis carnis, puluis vestium. Quæ omnia simul confusa, album quoquè illum colorem confuderunt.

Hæc idè tam diligenter exprimimus, quia puluerem carnis & ossium, colorem calcis nouiter fusæ diximus habere: vt cum alius color in isto puluere inuētus fuerit, nemo tamen dubitet, quin de vera carne & ossibus eius sit: immò simul quoquè de sanguine cæspitibus, atque de eius simul vestibus. Has scilicet reliquias cum mihi frater Ecbertus allatas repræsentasset, recognoui eas, sicut antè in sepulcro videram: & ex earum præsentium occasione ordinem inuentionis, sicut hîc legitur, aggressus sum fideliter describere, secundùm quod vidi, & manibus proprijs, licèt indignus, tractaui. Itaque prius eas vobis per eundem fratrem misi, transferendas in ecclesiam beatæ Mariæ in Dune: quatenus in hoc nostro scripto, & ex earum præsentium contemplatione nulli modò, vel in posterum dubium sit, quòd ex corpore martyris de sancta legione Thebæorum martyrum sumptæ sunt. Horramur ergò & rogamus, atque præcipimus, vt fratres nostri, qui morabuntur in Dune, diem festum martyrij eorum in die S. Gereonis cum duodecim lectionibus amodò agant, & diem aduentûs istarum ad eos reliquiarum. Hæc ego peccator Rudolphus, fratres mei & filij charissimi, qui cæcis in cœnobio beati Trudonis in Hasbania, scripsi vobis de cœnobio beati Pantaleonis iuxta Coloniam.

Puluis eius similis calci nouiter fusæ.

MARTYRIVM SANCTI PETRI EPISCOPI ALEXANDRINI, VT HABETVR IN MS. CODICIBVS,

interprete, nisi fallor, Anastasio Bibliothecario, qui alicubi testatur se transfuisse passionem præcipui doctoris & martyris Petri, Alexandriae vrbs Patriarchæ.

AD corroboranda corda credentium, & mentes fidelium confirmandas, omnipotens Deus dignum pastorem beatorum Petrum plebis suæ Episcopum ordinavit. Hic per doctrinam suam multos ab idolorum cultura separans, Christi Ecclesiæ sociabat. Audiens igitur Maximinus, quòd multi per eum à demonum simulacris segregarentur, & in Christi nomine baptizarentur, furore còmotus, statim destinavit tribunal quendam ad ciuitatem Alexandrinam, qui eum comprehenderet. Accepta itaque tribunal auctoritate, cum suis militibus ad urbem superius memoratam perrexit. In quam ingressus, reperit beatissimum Petrum cum ingenti Christianorum multitudine * sanctorum commemorationem celebrantem. Quem statim comprehendens, vinculis alligavit, & custodiendum carceri deputavit, damnauitque compedum mortifera ruina. Hoc videntes Christiani, in lamentationem maximam conuersi, vnà cum suo pastore in custodia carceris permanebant. Non enim patiebantur, vt salutis doctor, mali aliquid pateretur. Hac opinione Maximinus comperta, literas destinavit tribuno, vt eius vitam celerius auferret. Quibus lectis, tribunus ad custodiam carceris cum manu armatorum perrexit. Videntes autem populi, qui ante carceris ianuam pro fide & amore sui pastoris perdurabant, quòd eum per vim de carcere voluisset eijcere atque interficere, dixerunt: Prius nos, si tibi à tuo rege præceptum est, interfice, & ità demùm valesis in nostrum patrem manus iniicere. Scias enim nos nullatenus permittere, vt doctor & medicus animarum nostrarum, aliquid patiatur.

27. Nouembris: quanquam Latina martyrologia eum habet. 16. Cap. 1.

*sanctorum Apostolorum legit Ado. Alexandrinorum ergo Episcopum suum amor.

Audiens tribunus hos sermones, & videns non tantum populos diuersæ ætatis, sed etiam illustres viros, monachos quoquè religiosos ac virgines, in custodia carceris permanere cum sancto viro, agebat silentiò moderatè, qualiter beatum Petrum sine vilius sanguinis effusione foris eiectum percuteret, sicut & Maximini tyrani sententia mani-

Cap. 2.

RIUS
VIII
5